

**ZAKON
O ZAŠTITI OD NEGATIVNIH UTICAJA KLIMATSKIH PROMJENA**

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuje se zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena, smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte, zaštita ozonskog omotača i druga pitanja koja se odnose na zaštitu od negativnih uticaja klimatskih promjena.

Način zaštite od klimatskih promjena

Član 2

Zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena sprovodi se smanjivanjem emisija gasova sa efektom staklene bašte i supstanci koje oštećuju ozonski omotač do naučno utvrđenog neophodnog nivoa, na isplativ i ekonomski efikasan način, u skladu sa ovim zakonom.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 3

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 4

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) **alternativne supstance** su fluorovani gasovi (fluorougljovodonici, perfluorougljenici i sumporheksafluorid) i/ili njihove mješavine, čiji je potencijal oštećenja ozonskog omotača jednak nuli, ali doprinose globalnom zagrijavanju;
- 2) **emisioni kredit** je prenosiva dozvola za emisiju jedne tone ekvivalentnog ugljendioksida, tokom određenog perioda;
- 3) **gasovi sa efektom staklene bašte** su gasovi i drugi gasoviti sastojci u atmosferi nastali prirodnim i antropogenim aktivnostima, koji apsorbuju i ponovo emituju infracrveno zračenje;
- 4) **geološka formacija** je litostratigrafska jedinica unutar koje je moguće utvrditi i kartirati različite slojeve stijena;
- 5) **geološko skladištenje ugljendioksida** je skladištenje ugljendioksida u podzemnim geološkim formacijama, radi njegovog trajnog zbrinjavanja u svrhu doprinosa borbi protiv negativnih uticaja klimatskih promjena, sprječavajući ili svodeći na najmanju moguću mjeru rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi;
- 6) **geoprostor za skladištenje** je prostor određene zapremine unutar geološke formacije koji se koristi za geološko skladištenje ugljendioksida i pripadajuća postrojenja na površini uključujući postrojenja za utiskivanje ugljendioksida;
- 7) **dobavljač** je proizvođač putničkih vozila ili njegov ovlašćeni zastupnik sa sjedištem u Crnoj Gori, odnosno uvoznik ili pravno ili fizičko lice koje novo putničko vozilo na prodaju

ili lizing prvi put stavlja na tržište, kada proizvođač ili njegov zastupnik nemaju sjedište u Crnoj Gori;

- 8) **emisija** je svako ispuštanje gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja ili vazduhoplova u atmosferu;
- 9) **epikontinentalni pojas** je pojas koji obuhvata morsko dno i njegovo podzemlje izvan teritorijalnog mora preko čitavog prirodnog produžetka kopnenog područja do spoljne ivice kontinentalne granice, ili do udaljenosti od 200 morskih milja od polaznih linija od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora, tamo gdje spoljne ivice kontinentalne granice ne dosežu do te udaljenosti;
- 10) **indikator** je pokazatelj ili varijabla koja se izražava kvantitativno ili kvalitativno da bi se doprinijelo boljem razumijevanju napretka u primjeni neke politike ili mjere;
- 11) **konzervativna procjena godišnjih emisija gasova sa efektom staklene bašte** je procjena pri kojoj se primjenjuju potvrđeni podaci kako bi se obezbijedilo da ne dođe do potećenjivanja ili precjenjivanja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 12) **kompleks za skladištenje** je geoprostor za skladištenje uključujući i okolni geološki domen koji može imati uticaja na ukupni integritet i sigurnost skladištenja, odnosno geološke formacije koje predstavljaju sekundarnu zaštitu sigurnosti kompleksa;
- 13) **migracija ugljendioksida** je kretanje ugljendioksida unutar kompleksa za skladištenje;
- 14) **mreža za transport ugljendioksida** je mreža cijevi, uključujući priključne podstanice za transport ugljendioksida do geoprostora za skladištenje;
- 15) **ново putničko vozilo** je svako putničko vozilo koje prethodno nije bilo prodato kupcu u drugu svrhu, osim za dalju prodaju ili dostavljanje;
- 16) **operater stacionarnog postrojenja** je pravno lice ili preduzetnik koji upravlja stacionarnim postrojenjem, kontroliše ga ili je ovlašćen za donošenje odluka u vezi sa radom postrojenja;
- 17) **operater vazduhoplova** je pravno ili fizičko lice odnosno državni organ koji vrši operacije vazduhoplovom ili namjerava da vrši operacije vazduhoplovom;
- 18) **ponor** je svaki proces, aktivnost ili mehanizam kojim se odstranjuju iz atmosfere gasovi sa efektom staklene bašte, aerosoli ili prekursori gasova sa efektom staklene bašte;
- 19) **postrojenje** je stacionarno tehnička jedinica u kojoj se obavlja jedna ili više aktivnosti, uključujući i sve ostale aktivnosti koje su sa njima direktno tehnički povezane, a koje dovode do emisija gasova sa efektom staklene bašte i zagađenja;
- 20) **projekcije** su predviđanja antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora ili kroz razvoj energetskeg sistema, koja obuhvataju period od najmanje 16 godina u kom se kvantitativne procjene izračunavaju za četiri najbliže buduće godine čiji se broj završava sa 0 ili 5;
- 21) **projekcije bez mjera** su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora koje se izračunavaju ne uzimajući u obzir uticaj mjera koje su planirane, donijete ili sprovedene nakon godine koja predstavlja početnu tačku projekcije;
- 22) **projekcije sa mjerama** su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora koje se izračunavaju uzimajući u obzir uticaj politika i mjera koje su usvojene ili sprovedene u smislu smanjenja emisija ili unapređenja energetskeg sistema;
- 23) **projekcije sa dodatnim mjerama** su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora ili kroz razvoj energetskeg sistema koje se izračunavaju uzimajući u obzir uticaj politika i mjera koje su

usvojene ili sprovedene da bi se smanjili negativni uticaji klimatskih promjena ili postigli ciljevi u oblasti energetike, i dodatno uzimajući u obzir mjere čije je sprovođenje planirano s tim ciljem;

- 24) **supstance koje oštećuju ozonski omotač** su supstance koje se kontrolišu u skladu sa Montrealskim protokolom bilo da su same ili u mješavini, iz prve prerade, rekuperovane, reciklirane ili regenerisane, uključujući njihove izomere.

II. DOKUMENTI ZAŠTITE OD NEGATIVNIH UTICAJA KLIMATSKIH PROMJENA

Dokumenti

Član 5

Dokumenti zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena su:

- 1) Strategija o niskokarbonskom razvoju; i
- 2) Plan prilagođavanja klimatskim promjenama.

Strategija o niskokarbonskom razvoju

Član 6

Zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena ostvaruje se na osnovu Strategije o niskokarbonskom razvoju (u daljem tekstu: Strategija).

Strategiju donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) za period od 30 godina.

Strategija sadrži:

- 1) analizu socijalno-ekonomske situacije koja utiče na nivo emisija;
- 2) ekonomske analize mogućih pravaca niskokarbonskog razvoja;
- 3) predlog politika i mjera potrebnih za dostizanje mogućih pravaca niskokarbonskog razvoja;
- 4) ukupne ciljeve smanjenja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte iz izvora;
- 5) ukupne ciljeve povećanja uklanjanja emisija gasova sa efektom staklene bašte putem ponora;
- 6) pojedinačne ciljeve smanjenja emisija i uklanjanja emisija putem ponora po sektorima, uključujući: energetiku, industriju, transport, zgradarstvo, centralno grijanje i hlađenje, poljoprivredu, otpad, šumarstvo, korišćenje zemljišta i promjenu namjene zemljišta;
- 7) procjene očekivanog napretka u prelasku na niskokarbonsku ekonomiju, uključujući intenzitet gasova s efektom staklene bašte, karbonski intenzitet bruto domaćeg proizvoda, povezane dugoročne investicije i strategije vezane za razvoj i istraživanja;
- 8) procjene očekivanih socijalno-ekonomskih uticaja primjene mjera dekarbonizacije uključujući makro-ekonomske aspekte, rizike i koristi u pogledu zaštite zdravlja ljudi i životne sredine;
- 9) povezanost sa ostalim dugoročnim strategijama planovima i politikama na državnom nivou i investicijama;
- 10) indikatore za praćenje realizacije Strategije.

Sastavni dio Strategije su projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte, koje sadrže: postojeće podatke o emisijama, projekcije bez mjera, projekcije sa mjerama, projekcije sa dodatnim mjerama i metodologiju za njihovu izradu.

Projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte izrađuju se posebno za sektore energetike, industrije, poljoprivrede, šumarstva i saobraćaja.

Strategija se razmatra svakih pet godina i prema potrebi revidira.

Strateški dokumenti, razvojni planovi i programi moraju biti usaglašeni sa Strategijom, radi zaštite od negativnog uticaja klimatskih promjena.

Strategija se sprovodi na osnovu Akcionog plana.

Akcioni plan za period od dvije godine donosi Vlada.

Akcioni plan sadrži:

- mjere i aktivnosti koje treba sprovesti za ostvarivanje ciljeva Strategije;
- rokove i lica odgovorna za izvršavanje;
- indikatore za praćenje ostvarivanja ciljeva Strategije;
- procjenu potrebnih sredstava za sprovođenje.

Izveštaj o sprovođenju Strategije i Akcionog plana sačinjava organ državne uprave nadležan za poslove životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo), svake druge godine i dostavlja Vladi.

Posebne mjere

Član 7

Posebne mjere obuhvataju:

1) mjere za postizanje obaveznih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz sektora poljoprivrede, upravljanja otpadom, enegretike, industrijskih procesa i upotrebe proizvoda;

2) mjere kojima se postiže da obračunate emisije gasova sa efektom staklene bašte iz sektora šumarstva, korišćenja zemljišta i promjene namjene zemljišta ne prelaze ponore emisija iz tog sektora.

Ciljevi smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 tačka 1 ovog člana ne odnose se na emisije iz postrojenja i aktivnosti za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte u skladu s ovim zakonom.

Ako se mjerama iz stava 1 tačka 1 ovog člana ne mogu postići obavezna smanjenja emisija u predviđenom roku, i ako se smanjenja ne mogu nadomjestiti obračunatom razlikom između emisija i ponora gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 tačka 2 ovog člana, Ministarstvo donosi korektivni Akcioni plan sa preciznim rasporedom sprovođenja dodatnih mjera za postizanje obaveznih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Način utvrđivanja obaveznih ciljeva iz stava 1 ovog člana na godišnjem nivou, dozvoljena odstupanja postizanje tih ciljeva, način obračuna emisija iz sektora šumarstva, korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i dozvoljena odstupanja od tih pravila, propisuje Ministarstvo.

Izrada projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 8

Projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte može da izrađuje pravno lice koje ovlasti Ministarstvo.

Ovlašćenje iz stava 1 ovog člana, izdaje se pravnom licu koje ima iskustvo u izradi projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte na osnovu javnog poziva koji se raspisuje u skladu sa zakonom kojim su uređene javne nabavke.

Plan prilagođavanja na klimatske promjene

Član 9

Radi identifikacije uticaja klimatskih promjena na osjetljive sektore i smanjivanja negativnih posljedica na te sektore donosi se Plan prilagođavanja na klimatske promjene (u daljem tekstu: Plan prilagođavanja).

Plan prilagođavanja sadrži:

- 1) opis postojećeg stanja nastalog usljed klimatskih promjena;
- 2) identifikaciju osjetljivih sektora;
- 3) analizu socio-ekonomske situacije koja utiče na klimatske promjene;
- 3) analizu uočenih promjena klime i ekstremnih klimatskih uslova;
- 4) prikaz očekivanih klimatskih promjena sa procjenom ključnih rizika;
- 5) analizu uticaja klimatskih promjena;
- 6) glavne ciljeve prilagođavanja klimatskim promjenama;
- 7) opis institucionalnog okvira za prilagođavanje klimatskim promjenama;
- 8) prikaz postojećih planova i strateških dokumenata u oblasti prilagođavanja na klimatske promjene sa ocjenom napretka u primjeni i primjerima dobre prakse;
- 9) procjenu kapaciteta za prilagođavanje klimatskim promjenama;
- 10) mjere za prilagođavanje klimatskim promjenama;
- 11) mjere koje će se sprovoditi prioritarno, sa licima koja su odgovorna za njihovo sprovođenje;
- 12) opis mehanizama i okvira za praćenje i evaluaciju sprovođenja plana;
- 13) procjenu finansijskih sredstava za sprovođenje mjera.

Plan prilagođavanja na period od deset godina donosi Vlada.

Izveštaj o sprovođenju Plana prilagođavanja za period od dvije godine sačinjava Ministarstvo i dostavlja Vladi.

Sprovođenje Plana prilagođavanja

Član 10

Organi državne uprave nadležni za energetiku, industriju, poljoprivredu, šumarstvo i saobraćaj, dužni su da dvogodišnje dostavljaju Ministarstvu izveštaj o sprovedenim mjerama prema strateškim dokumentima, radi sprječavanja negativnih uticaja klimatskih promjena, kao i podatke o poplavama, sušama, ekstremnim temperaturama i drugo.

III. POSTIZANJE NISKOKARBONSKOG RAZVOJA

Obaveze operatera stacionarnog postrojenja

Član 11

Operater novog stacionarnog postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da pribavi dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: dozvola) prije početka rada postrojenja.

Operater stacionarnog postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da obezbijedi emisioni kredit za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida, koju ostvaruje.

Dozvola se izdaje za postrojenje ili dio postrojenja, a može da se izda jedna dozvola za više postrojenja ukoliko se nalaze na istoj lokaciji i njima upavlja isti operater.

Izuzetno od stava 1 ovog člana za postrojenja ili djelove postrojenja koji se koriste za istraživanja, razvoj i ispitivanje novih proizvoda i procesa, kao i za postrojenja koja koriste isključivo biomasu, ne izdaje se dozvola.

Dozvolu izdaje organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: organ uprave) na period od deset godina.

Aktivnosti, odnosno djelatnosti iz stava 1 ovog člana, kao i gasove za čije se emitovanje izdaje dozvola, propisuje Vlada.

Alokaciju emisisionih kredita iz stava 2 ovog člana vrši Vlada, sprovođenjem javnih aukcija ili besplatnom dodjelom, u skladu sa propisom kojim utvrđuje:

-ukupan iznos emisisionih kredita koji se dodjeljuje, imajući u vidu početno stanje emisija gasova sa efektom staklene baste i ciljane vrijednosti u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima;

- način sprovođenja aukcije za dodjelu emisisionih kredita;
- minimalnu cijenu emisisionih kredita ponuđenih na aukciji;
- kriterijume za dodjelu besplatnih emisisionih kredita;
- dinamiku postepenog smanjenja broja besplatno dodijeljenih emisisionih kredita;
- namjenu sredstava prikupljenih po osnovu aukcije za dodjelu emisisionih kredita;
- način evidencije dodijeljenih emisisionih kredita, njihovog prenosa i korišćenja.

Zahtjev za izdavanje dozvole

Član 12

Dozvola se izdaje na osnovu zahtjeva koji podnosi operater stacionarnog postrojenja.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja;
- 2) opis djelatnosti odnosno aktivnosti koje obavlja postrojenje;
- 3) lokaciju postrojenja;
- 4) opis tehnologije koja se koristi u postrojenju;
- 5) podatke o sirovinama i drugim materijalima čije korišćenje dovodi do emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 6) podatke o vrsti i izvoru emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 7) netehnički rezime.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se u pisanom i elektronskom obliku.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, dostavi i plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja (u daljem tekstu: plan praćenja) u dva primjerka.

Sadržaj plana praćenja, procedure, postupke i metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja propisuje Ministarstvo.

Način izdavanja dozvole

Član 13

Dozvola se izdaje u roku od 30 dana od dana prijema urednog zahtjeva za izdavanje dozvole.

Organ uprave će odbiti zahtjev za izdavanje dozvole ako utvrdi da zahtjev ne sadrži propisane podatke i ako uz zahtjev nije dostavljen plan praćenja ili ako utvrdi da se predloženom metodologijom praćenja, odnosno pisanim proceduama ili njihovim djelovima ne može obezbjediti praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa ovim zakonom.

Rješenje o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole dostavlja se operateru stacionarnog postrojenja u roku od osam dana od dana donošenja rješenja.

Protiv rješenja iz stava 3 ovog člana, može se podnijeti žalba Ministarstvu.

Sadržaj dozvole

Član 14

Dozvola sadrži:

- 1) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja, kao i adresu postrojenja;
- 2) opis djelatnosti, odnosno aktivnosti postrojenja i emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 3) način praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja, u skladu sa planom praćenja;
- 4) zahtjeve vezane za izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Plan praćenja čini sastavni dio dozvole.

O izdatim dozvolama organ uprave vodi evidenciju.

Obrazac dozvole i način vođenja evidencije iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izmjena dozvole

Član 15

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da u roku od 60 dana prije nastanka promjene obavijesti organ uprave o planiranim promjenama koje se odnose na:

- 1) tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja;
- 2) proširenje postrojenja;
- 3) povećanje ili smanjenje kapaciteta;
- 4) vrste goriva;
- 5) sirovine ili druge materije koje se koriste u postrojenju;
- 6) ulaznu toplotnu snagu;
- 7) ovlašćena lica;
- 8) adresu sjedišta operatera.

Organ uprave nakon prijema obavještenja iz stava 1 ovog člana, vrši procjenu nastalih promjena i ako utvrdi da promjene značajno utiču na sadržaj dozvole, u roku od 15 dana od dana prijema obavještenja, zahtijeva od operatera stacionarnog postrojenja da podnese zahtjev za izdavanje nove dozvole.

Ako organ uprave ocijeni da planirane promjene bitno ne utiču na sadržaj postojeće dozvole, izmjenice dozvolu u skladu sa nastalim promjenama.

Operater stacionarnog postrojenja dužan je da unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i da u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja.

Organ uprave može dozvoliti operateru izmjene plana praćenja bez izmjene dozvole.

Organ uprave po službenoj dužnosti svakih pet godina razmatra izdatu dozvolu i po potrebi vrši izmjene i dopune.

Obaveze operatera vazduhoplova

Član 16

Operater vazduhoplova dužan je da sačini plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova (u daljem tekstu: plan praćenja emisije vazduhoplova) u roku 60 dana od dana dobijanja operativne licence, a prije početka vršenja aktivnosti, u skladu sa zakonom kojim je uređen vazdušni saobraćaj.

Plan praćenja emisija vazduhoplova dostavlja se organu uprave na saglasnost.

Saglasnost iz stava 2 ovog člana izdaje organ uprave, po prethodno pribavljenom mišljenju Agencije za civilno vazduhoplovstvo.

Operator vazduhoplova dužan je da unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i da u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja emisije vazduhoplova.

Vazduhoplovne aktivnosti za koje se ne dostavlja plan praćenja emisija vazduhoplova propisuje Vlada.

Sadržaj plana praćenja emisija vazduhoplova, procedure, postupke, potrebne podatke, i metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za vazdušni saobraćaj.

IV. IZVJEŠTAVANJE O EMISIJAMA I VERIFIKACIJA IZVJEŠTAJA

Izveštavanje o emisijama

Član 17

Verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte operater stacionarnog postrojenja i operater vazduhoplova, dužni su da dostave organu uprave do 31. marta tekuće za prethodnu godinu.

Ako operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova ne dostavi verifikovani izveštaj o nivoima emisija gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa stavom 1 ovog člana, organ uprave izvršiće konzervativnu procjenu nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Troškove izrade procjene iz stava 2 ovog člana, snosi operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova.

Oblik i sadržaj izveštaja, način verifikacije iz stava 1 ovog člana, procedure i način vršenja konzervativne procjene propisuje Ministarstvo.

Verifikacija izvještaja

Član 18

Verifikaciju izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte može da vrši samo akreditovano pravno lice koje ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme za verifikaciju izvještaja.

Izveštaj o verifikaciji emisija gasova sa efektom staklene bašte, pravno lice iz stava 1 ovog člana dostavlja operatoru stacionarnog postrojenja odnosno operateru vazduhoplova.

Bliže uslove koje u pogledu kadra i opreme, treba da ispunjava pravno lice iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Upravljanje, kontrola i evidencija podataka

Član 19

Operator stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova, dužan je da uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Operator stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova, dužan je da redovno vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja vazduhoplova.

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 20

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: inventar) izrađuje organ uprave.

Imaoci podataka (institucije, zagađivači) dužni su da podatke za izradu inventara dostave organu uprave u skladu sa godišnjim planom prikupljanja podataka za izradu inventara.

Podaci za izradu inventara emisija prikupljaju se na osnovu godišnjeg plana prikupljanja podataka koji donosi Ministarstvo.

Plan iz stava 3 ovog člana objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Na osnovu podataka iz inventara organ uprave priprema izvještaje i dostavlja ih Ministarstvu odnosno relevantnim međunarodnim institucijama.

Prije izrade konačnog inventara emisija organ uprave na godišnjem nivou izrađuje procijenjeni inventar emisija.

Radi unaprjeđenja kvaliteta inventara organ uprave izrađuje plan obezbjeđenja kvaliteta i kontrole kvaliteta podataka i dostavlja ga Ministarstvu do 15. decembra tekuće godine.

Način izrade i sadržaj inventara i izvještaja o inventaru, listu gasova sa efektom staklene bašte, kao i način proračuna emisija gasova sa efektom staklene bašte prema sektorima, način kontrole kvaliteta podataka i rokove za izradu inventara gasova sa efektom staklene bašte i pratećih izvještaja propisuje Ministarstvo.

Propisom iz stava 8 ovog člana, uređuje se i način izrade projekcija emisija, izvještavanje o projekcijama i mjerama, objavljivanje projekcija i pratećih podataka, uključujući metodologiju izrade, korišćene modele i pretpostavke, kao i uspostavljanje registra, odnosno sistema za izvještavanje.

Izveštavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte na nacionalnom nivou

Član 21

U skladu sa obavezama koje proizilaze iz međunarodno potvrđenih ugovora u oblasti klimatskih promjena, Ministarstvo priprema Nacionalni izvještaj o klimatskim promjenama i Dvogodišnji ažurirani izvještaj.

Izvještaje iz stava 1 ovog člana na predlog Ministarstva usvaja Vlada.

Emisija ugljendioksida iz novih putničkih vozila

Član 22

Pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila, dužan je da na mjestu prodaje, odnosno iznajmljivanja učini dostupne informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model putničkog vozila.

Informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila mogu se učiniti dostupnim potrošačima preko oznaka (naljepnica) na vozilima, postera ili displeja istaknutih na mjestima prodaje, vođiča o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida i putem druge promotivne literature i materijala.

Vodič o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz stava 2 ovog člana, za sve modele novih putničkih vozila koja se uvoze u Crnu Goru, priprema Ministarstvo i objavljuje na svojoj internet stranici.

Vodič iz stava 3 ovog člana ažurira se jednom godišnje.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana, dužno je da primjerak vodiča iz stava 3 ovog člana ustupi licima koja kupuju, odnosno iznajmljuju vozila bez naknade.

Bliži sadržaj oznaka, vođiča, postera, displeja i druge promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida propisuje Ministarstvo.

V.GEOLOŠKO SKLADIŠTENJE

Geološko skladištenje ugljendioksida

Član 23

Geološko skladištenje ugljendioksida zabranjeno je na teritoriji Crne Gore, odnosno u njenim teritorijalnim vodama, vodnim tijelima, isključivoj ekonomskoj zoni i epikontinentalnom pojasu.

Širina epikontinentalnog pojasa utvrđuje se u skladu s Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravu mora (UNCLOS).

Zabrana iz stava 1 ovog člana odnosi se i na planirano geološko skladištenje ugljendioksida u količinama manjim od ukupno 100 kilotona koje se preduzima radi istraživanja, razvoja ili ispitivanja novih proizvoda i postupaka, skladištenje ugljendioksida u geoprostoru odnosno kompleksu za skladištenje, koji se većim dijelom nalazi izvan teritorije Crne Gore, odnosno njenih teritorijalnih voda, vodnih tijela, isključive ekonomske zone i epikontinentalnog pojasa, a koji zadire u navedena područja.

Prekogranični transport ugljendioksida radi skladištenja

Član 24

Prekogranični transport ugljendioksida, radi skladištenja može se vršiti preko teritorije Crne Gore ako postoji izgrađena infrastruktura za prekogranični transport ugljendioksida u skladu sa zakonom.

Pristup transportnoj mreži

Član 25

Operater industrijskog postrojenja ima pravo pristupa mreži za transport ugljendioksida radi prekograničnog skladištenja ugljendioksida.

Pristup mreži za transport ugljendioksida se odobrava na transparentan i nediskriminatoran način imajući u vidu:

- kapacitet transportne mreže koji je na raspolaganju ili će izvjesno biti na raspolaganju;
- procjena smanjenja emisija ugljendioksida koji se namjerava postići kaptažom i skladištenjem ugljendioksida u odnosu na ukupna obavezna smanjenja;
- obavezu odbijanja pristupa ukoliko postoje tehničke smetnje koje se ne mogu prevazići iz opravdanih razloga;
- potrebu da se poštuju opravdani interesi i razumne potrebe operatera transportne mreže i svih drugih korisnika mreže i relevantnih pratećih pogona koji mogu biti pod uticajem odobrenja pristupa.

Operater transportne mreže može odbiti zahtjev za pristup mreži zbog nedostatka kapaciteta uz detaljno obrazloženje.

Operater transportne mreže koji je odbio zahtjev za pristup mreži zbog nedostatka kapaciteta ili nedostatka povezanosti sa određenim područjem dužan je da izvrši neophodna poboljšanja mreže ukoliko je to ekonomično ili ako je korisnik spreman da plati takva poboljšanja, pod uslovom da to neće izazvati negativan uticaj na bezbjednost transporta u pogledu očuvanja životne sredine.

Bliže uslove pristupa transportnoj mreži, postupak i kriterijume za prihvatanje tokova ugljendioksida propisuje Ministarstvo.

Rješavanje sporova

Član 26

Sporove u vezi sa pristupom transportnim mrežama i geoprostorima za skladištenje ugljendioksida van Crne Gore rješava nezavisno tijelo koje ima pristup svim relevantnim informacijama vodeći računa o kriterijumima iz člana 25 ovog zakona i broju stranaka koje mogu biti uključene u pregovore o pristupu.

Prekogranični sporovi iz stava 1 ovog člana rješavaju se prema važećem pravu države koja ima jurisdikciju nad mrežom za transport ili geoprostorom za skladištenje ugljendioksida.

Ako jurisdikciju nad mrežom za transport ili geoprostorom za skladištenje ugljendioksida ima više država, neophodno je obezbijediti učešće i saradnju svih zainteresovanih strana.

Skladištenje ugljendioksida kod termo-energetskih objekata

Član 27

Privredna društva koja proizvode električnu energiju u termoenergetskom postrojenju sa izlaznom snagom od 300 MW i više, dužna su da izrade studiju o kaptaži i zbrinjavanju ugljendioksida.

Studija iz stava 1 ovog člana sadrži: način zbrinjavanja, mjesto gdje će se skladištiti ugljendioksid, tehničku i ekonomsku opravdanost izgradnje infrastrukture za transport ugljendioksida i opis uređaja za kaptažu.

Ako studija iz stava 1 ovog člana pokaže da postoji odgovarajući geoprostor za prekogranično skladištenje ugljendioksida i da je izgradnja objekata, uređaja i opreme za kaptažu i prekogranični transport ugljendioksida ekonomski opravdana, operater termoenergetskog postrojenja dužan je da predvidi odgovarajući prostor za opremu za kaptažu i komprimovanje ugljendioksida.

Studija iz stava 1 ovog člana sastavni je dio elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

VI. OZONSKI OMOTAČ

Zaštita ozonskog omotača

Član 28

Stavljanje u promet, proizvodnju, upotrebu, izvoz i uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci i opreme i proizvoda koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci proizvedeni, kao i postupno smanjivanje potrošnje tih supstanci, opreme i proizvoda, način određivanja godišnjih kvota za uvoz i njihovog isključivanja iz upotrebe, propisuje Vlada.

Propisom iz stava 1 ovog člana uređuje se i postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama, postupanje sa i opremom i proizvodima koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci proizvedeni, postupanje sa tim supstancama nakon prestanka upotrebe proizvoda koji ih sadrže, način njihovog prikupljanja, korišćenja, reciklaže, regeneracije, trajnog odlaganja i uništavanja, označavanje supstanci, opreme i proizvoda i izvještavanje o njihovoj potrošnji, upotrebi, uvozu, izvozu i stavljanju u promet.

Uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci vrši se samo na osnovu dozvole organa uprave.

Bliži način i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvole iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze pravnih lica i preduzetnika

Član 29

Djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance mogu da obavljaju pravna lica i preduzetnici na osnovu dozvole organa uprave.

Bliži način i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvole iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva pravnim licima i preduzetnicima koji moraju da imaju stručno osposobljeni kadar za obavljanje ovih poslova.

Dozvola se izdaje na period od pet godina.

Stručno osposobljavanje lica iz stava 3 ovog člana vrši se prema Programu stručnog osposobljavanja koji propisuje Ministarstvo u saradnji sa organom državne uprave nadležnim za poslove obrazovanja.

Prikupljene supstance koje oštećuju ozonski omotač i alternativne supstance koje se ne mogu reciklirati u postupku održavanja i/ili popravke proizvoda i opreme i koje su prikupljene pri isključivanju proizvoda i opreme iz upotrebe predaju se pravnom licu koje ima dozvolu organa uprave za vršenje rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci.

Bliži način i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvole iz stava 7 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Zabrane

Član 30

Zabranjuje se:

- 1) proizvodnja supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- 2) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, odnosno proizvoda koji sadrže supstance utvrđene Montrealskim protokolom, iz zemalja, odnosno u zemlje koje nijesu potpisnice protokola;
- 3) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci bez dozvole organa uprave;
- 4) uvoz i stavljanje u promet novih proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač;
- 5) ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci u životnu sredinu;
- 6) punjenje sistema koji koriste alternativne supstance supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 7) ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 8) uvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
- 9) stavljanje u promet na malo supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci;
- 10) uvoz i stavljanje u promet korišćenih proizvoda i opreme koja sadrži supstance koje oštećuju ozonski omotač ili je pomoću njih proizvedena;
- 11) uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač.

Izuzetno od stava 1 tačka 11 ovog člana uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač dozvoljen je kada ove supstance potiču iz postrojenja za regeneraciju.

VII. NADZOR

Organi koji vrše nadzor

Član 31

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, vrši Ministarstvo i drugi nadležni organi državne uprave, u skladu sa zakonom.

Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrši organ uprave nadležan za inspeksijske poslove preko nadležnih inspekcija, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

-----Obaveze i ovlašćenja ekološkog inspektora

Član 32

U vršenju poslova inspeksijskog nadzora ekološki inspektor kontroliše naročito:

- 1) da li je operater postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte pribavio dozvolu od Ministarstva;
- 2) da li operater postrojenja ispunjava uslove utvrđene dozvolom;
- 3) postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama i proizvodima koji sadrže te supstance ili su pomoću njih proizvedeni;
- 4) da li se djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance obavlja uz dozvolu organa uprave;

U vršenju poslova ekološki inspektor je obavezan da:

- 1) zabrani djelatnost postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte ako se utvrdi da se djelatnost obavlja bez dozvole Minsitarstva;
- 2) naredi operateru postrojenja koji obavlja djelatnost kojom se ispuštaju emisije gasova sa efektom staklene bašte da podnese zahtjev za dobijanje dozvole za emitovanje emisija gasova sa efektom staklene bašte, ukoliko isti nije dostavljen;
- 3) naredi operateru postrojenja, odnosno operateru vazduhoplova da vrši monitoring emisija gasova sa efektom staklene bašte na način utvrđen planom praćenja;
- 4) zabrani postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama i proizvodima i opremom koji sadrže te supstance ili su pomoću njih proizvedeni, suprotno ovom zakonu.

Obaveze i ovlašćenja tržišnog inspektora

Član 33

U vršenju poslova tržišni inspektor je obavezan da naredi da informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida budu dostupne na mjestu prodaje za svaki model putničkog vozila, na propisan način.

VIII. KAZNENE ODREDBE

Prekršajne odredbe

Član 34

Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 40.000 eura kazniće se pravno lice ako:

- 1) obavlja djelatnost kojom se ispuštaju emisije gasova sa efektom staklene bašte bez dozvole (član 11 stav 1);

- 2) ne ispunjava uslove utvrđene dozvolom;
- 3) ne obavijesti organ uprave 60 dana prije uvođenja promjena koje se odnose na tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja, proširenje postrojenja, povećanje ili smanjenje kapaciteta, vrste goriva, sirovine i druge materije koje se koriste u postrojenju, ulaznu toplotnu snagu, ovlašćena lica i adresu sjedišta operatera. (član 15 stav 1);
- 4) ne sačini plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene baste iz vazduhoplova u roku 60 dana od dana dobijanja operativne licence a prije početka vršenja aktivnosti (član 16 stav 1);
- 5) ne dostavi plan praćenja vazduhoplova organu uprave na saglasnost (član 16 stav 2)
- 6) ne dostavi organu uprave verifikovani izvještaj u propisanom roku (član 17 stav 1);
- 7) na mjestu prodaje odnosno iznajmljivanja novog putničkog vozila ne učini dostupnim informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljen-dioksida za svaki model putničkog vozila (član 22 stav 1);
- 8) obavlja geološko skladištenje ugljendioksida (član 23 st.1 i 3);
- 9) ne izvrši neophodna poboljšanja mreže za transport ugljendioksida ukoliko je to ekonomično ili ako je korisnik spreman da plati takva poboljšanja (član 25 stav 4);
- 10) ne predvidi odgovarajući prostor za opremu za kaptazu i komprimovanje ugljendioksida (član 27 stav 3);
- 11) ne obezbijedi obuku zaposlenih (član 29 stav 3);
- 12) ispušta supstance koje oštećuju ozonski omotač i alternativne supstance u životnu sredinu (član 30stav 1 tačka 5);
- 13) Za prekršaje iz stava 1 kazniće se ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 2.000 eura do 15.000 eura.
- 14) Za prekršaje iz stava 1 tačka 1,2,4,5,6,7 i 8 kazniće se i preduzetnik novčanom kaznom od 2.000 eura do 20.000 eura.
- 15) Za prekršaje iz stava 1 tačka 2 i 3 kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 2.000 eura do 10.000 eura.

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Podzakonski akti

Član 35

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se Uredba o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama ("Službeni list CG", broj 5/11), Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte ("Službeni list CG", broj 66/17) i Pravilnik o bližem sadržaju oznaka, vodiča, postera, displeja i promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila ("Službeni list CG", broj 40/17).

Započeti postupci

Član 36

Postupci koji su započeti do stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona.

Rok za izdavanje dozvola

Član 37

Operater postrojenja koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona obavljao aktivnost, odnosno djelatnost koja dovodi do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da podnese zahtjev za izdavanje dozvole u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operater vazduhoplova koji do dana stupanja na snagu ovog zakona obavljao aktivnost, odnosno djelatnost koja dovodi do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da podnese zahtjev za izdavanje dozvole najakasnije u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Pravna lica i preduzetnici koji obavljaju djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance koji dužni su da pribave dozvolu u skladu sa ovim zakonom u roku od godinu dana od dana njegovog stupanja na snagu.

Primjena pojedinih odredbi

Član 38

Odredbe čl. 21, 24, 25 i 26 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Odredba člana 30 stav 1 tačka 8 ovog zakona primjenjivaće se nakon isteka šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Prestanak važenja

Član 39

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe člana 3 stav 1 tačka 21, člana 33, člana 34 stav 1 tač. 1 do 11, člana 51 stav 1 tač. 3, 4 i 5, člana 52 stav 1 tač. 6 i 7 Zakona o zaštiti vazduha ("Službeni list CG", br. 25/10 i 43/15) i odredbe čl. 31, 32 i 33, čl. 50 do 53, čl. 83, 84 i 85 i člana 87 stav 1 tač. 15 i 16 Zakona o životnoj sredini ("Službeni list CG", broj 52/16).

Stupanje na snagu

Član 40

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

IZVJEŠTAJ

O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI O TEKSTU

NACRTA ZAKONA O ZAŠTITI KLIME

➤ **Vrijeme trajanja javne rasprave**

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u skladu sa Uredbom o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija ("Sl. list CG", br. 041/18), dana 23. novembra 2018. godine obavjestilo zainteresovanu javnost da je pokrenulo postupak javne rasprave za Nacrt zakona o zaštiti klime. Javna rasprava je trajala do 14. decembra 2018. godine.

➤ **Način sprovođenja javne rasprave**

Sadržaj Programa javne rasprave je obuhvatio:

- postavljanje Nacrta zakona o zaštiti klime na internet stranici Ministarstva održivog razvoja i turizma;
- postavljanje Nacrta zakona o zaštiti klime na portalu e-uprave;
- javnu tribinu koja se održala u utorak 11. decembra 2018. godine u Multimedijalnoj sali na prizemlju Ministarstva održivog razvoja i turizma u 10:00 h.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je uputilo poziv građanima, stručnim i naučnim institucijama, državnim organima, strukovnim udruženjima, nevladinim organizacijama, medijima i drugim zainteresovanim organizacijama i zajednicama da se uključe u javnu raspravu i daju svoje prijedloge, primjedbe i sugestije na tekst Nacrta zakona o zaštiti klime.

➤ **Adresa i način dostavljanja primjedbi, predloga i sugestija:**

Primjedbe, predlozi i sugestije su mogle biti dostavljene: na e-mail adresu Ministarstva održivog razvoja i turizma javna.rasprava@mrt.gov.me; na portal e-Uprave ili preko arhive Ministarstva na adresu: Ministarstvo održivog razvoja i turizma, IV Proleterske br. 19, 81 000 Podgorica (sa naznakom „Javna rasprava – Nacrt zakona o zaštiti klime.zipNacrt zakona o zaštiti klime”).

Potrebno je istaći i da je Ministarstvo održivog razvoja i turizma dana 08.02.2018. godine, na osnovu člana 9 Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija („Službeni list CG“ br. 7/12), objavilo Javni poziv nevladinim organizacijama za predlaganje kandidata u sastav Radne grupe za izradu Predloga zakona o zaštiti klime i s tim u vezi na osnovu člana 13 Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija („Službeni list CG“ broj 07/12) Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 21.02.2018. godine objavilo listu kandidata/kandidatkinja NVO koji su predloženi za članove/ice Radne grupe. Nevladina organizacija „Sjeverna zemlja“, Nevladina organizacija “Zeleni Dom (Green Home)” kao i Nevladina organizacija „Centar za zaštitu i proučavanje ptica“ predložile su istu kandidatkinju radne grupe za izradu Predloga zakona o zaštiti klime, Jelenu Marojević iz NVO Green Home. Predlog za imenovanog dostavljen je blagovremeno. Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da su ispunjeni svi propisani uslovi za prihvatanje kandidature.

13. marta 2018. godine formirana je Radna grupa za izradu Predloga zakona o zaštiti klime koju čine predstavnici:

- Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Ministarstva saobraćaja i pomorstva;
- Ministarstva ekonomije;
- Agencije za zaštitu prirode i životne sredine;
- Agencije za civilno vazduhoplovstvo;
- Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju;
- Uprave za inspekcijske poslove;
- Privredne komore;
- Uprave carina;
- Nevladine organizacije Green Home.

Nacrt zakona o zaštiti klime dostavljen je na mišljenje i sugestije:

- Kancelariji za evropske integracije;
- Akreditacionom tijelu Crne Gore;
- Agenciji za civilno vazduhoplovstvo;
- Privrednoj komori Crne Gore;
- Upravi za inspekcijske poslove;
- Ministarstvu saobraćaja i pomorstva;
- Ministarstvu vanjskih poslova;
- Ministarstvu finansija;
- Ministarstvu javne uprave;
- Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Ministarstvu ekonomije;

Tokom četrdesetodnevne javne rasprave dostavljeni su komentari, mišljenja, primjedbe i sugestije u pisanoj i elektronskoj formi. Zainteresovani subjekti koji su dostavili komentare, mišljenja, primjedbe i sugestije na tekst Nacrta zakona o zaštiti klime su: Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo vanjskih poslova, Uprava carina, Ministarstvo javne uprave, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, Uprava za inspekcijske poslove, NVO Green Home, NVO Eko-tim , UNDP, nezavisni konsultant Đorđije Vulikić kao i MORT- Direktorat za životnu sredinu.

11. decembra 2018. godine. održana je javna tribina u Multimedijalnoj sali na prizemlju Ministarstva održivog razvoja i turizma, sa početkom u 10:00 h.

- **Ovlašćeni predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma koji su učestvovali u javnoj raspravi:**
  - Marina Spahić, rukovoditeljka Direkcije za klimatske promjene;
  - Jelena Ban, samostalni savjetnik.

- **Ovlašćeni predstavnici obrađivača koji su učestvovali u javnoj raspravi:**

- Ivan Bošković, pravni ekspert;
- Danijela Božanić, tehnički ekspert za klimatske promjene.

➤ **Podaci o broju i strukturi učesnika u javnoj raspravi:**

Na javnoj tribini prisustvovalo je 5 učesnika. Pored predstavnika Ministarstva, javnoj raspravi su prisustvovali predstavnici UNDP-a, Agencije za zaštitu prirode i životne sredine i Privredne komore Crne Gore.

U okviru uvodne riječi izražena je zahvalnost za zainteresovanost cijeneći učešće zainteresovanih strana ključnim i važnim. Održana je prezentacija Nacrta zakona tokom koje je predstavljen Nacrt zakona koji će Crna Gora usvojiti jer podrazumjeva skup mjera i standarda EU koje se moraju primjeniti i dostići kako bi se smanjile emisije gasova sa efektom staklene baste.

Zakon je koncipiran tako da sadrži 10 poglavlja:

- I. Osnovne odredbe
- II. Nadležnost i saradnja državnih organa
- III. Politike niskokarbonskog razvoja i razvoja otpornog na klimatske promjene
- IV. Instrumenti za postizanje niskokarbonskog razvoja
- V. Dostupnost podataka o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ pri prodaji novih putničkih vozila
- VI. Geološko skladištenje
- VII. Zaštita ozonskog omotača
- VIII. Monitoring i izvještavanje o niskokarbonskom i razvoju otpornom na klimatske promjene
- IX. Nadzor
- X. Kaznene odredbe

Zakon uvodi obavezu izrade Strategije niskokarbonskog razvoja, Nacionalnog plana adaptacije, izradu projekcija nivoa GHG, izradu Izvještaja o projekcijama nivoa GHG, izradu GHG inventara, pribavljanja posebne dozvole za emisije GHG za industrijska postrojenja, monitoringa i izvještavanja i verifikaciju o emisijama GHG-a za avio operatere i industrijska i energetska postrojenja kao i pribavljanje dozvole za vršenje djelatnosti koje oštećuju ozonski omotač.

Ovim Zakonom će se obezbjediti usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u oblasti klimatskih promjena, što je bio jedan od preduslova za otvaranje poglavlja 27, uspostavljanje sistema za smanjenje emisija sa efektom staklene bašte i prilagođavanja na klimatske promjene, ispunjavanje obaveza prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama, ispunjavanje obaveza iz Pariskog sporazuma, ispunjavanje obaveza iz Kjoto protokola i Doha amandmana. Takođe, Zakon o zaštiti klime će stvoriti uslove za zdraviju životnu sredinu. Nacrt zakona je izrađen na način da ne ograničava konkurentnost crnogorske privrede već omogućava njeno lakše integrisanje u globalno tržište u skladu sa aktuelnim tendencijama i pravilima međunarodne ekonomske politike.

Nakon prezentacije Nacrta zakona, predstavnici institucija su, u direktnoj diskusiji, ukazali na određena pitanja svojim primjedbama, sugestijama i komentarima, koje su takođe dostavili i u pisanoj formi.

- Rezime dostavljenih primjedbi, predloga i sugestija, sa navedenim razlozima njihovog prihvatanja, odnosno neprihvatanja:

TABELE

	Podnosilac	Primjedba/sugestija	Prihvaćeno/Neprihvaćeno
1.	Uprava za inspekcijske poslove, Jelena Nikčević	Član 22- Dodati da Ministarstvo donosi rešenje o ukidanje dozvole na osnovu izvještaja inspekcije da ne postupaju u skladu sa dozvolom	Prihvaćeno
2.	Uprava za inspekcijske poslove, Jelena Nikčević	Član 48 –U vršenju poslova ekološki inspector je obavezan da: -naredi operateru da vrši monitoring emisija	Prihvaćeno

		<p>GHG na osnovu odobrenog Plana monitoringa</p> <ul style="list-style-type: none"> -zabrani vršenje djelatnosti prikupljanja supstanci , provjere curenja, ugradnje/ instalacije, održavanja i/ili popravku, kao isključivanja iz upotrebe proizvoda I opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili fluorovane gasove sa efektom staklene baste bez dozvole Agencije -zabrani obavljanje djelatnosti prikupljanja, obnavljanja I obrade supstanci koje oštećuju ozonski omotač I fluorovanih gasova bez dozvole Agencije -zabrani postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama i proizvodima koji sadrže te supstance ili su pomoću njih proizvedeni suprotno ovom zakonu -zabrani ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač I fluorovanih gasova sa efektom staklene baste u životnu sredinu -zabrani punjenje sistema koji koriste fluorovane gasove sa efektom staklene baste supstancama koje oštećuju ozonski omotač -zabrani ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač 	
3.	Uprava za inspekcijske poslove, Jelena Nikčević	<p>Član 40 stav 1 tačka 8 Zabranjuje se:</p>	Prihvaćeno

		8) stavljanje u prodaju supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte licima koja nemaju dozvolu iz člana 37 ovog zakona;	
4.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	Značenje izraza Član 2 5) „ CO2 tok” je tok čestica koje nastaju kao rezultat procesa hvatanja CO2; U dosadašnjim zakonskim aktima korišćen je termin “kaptaža” umjesto “hvatanje”.	Prihvaćeno
5.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	Značenje izraza Član 2 6) verifikator je pravno lice koje vrši aktivnosti verifikacije u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu njega;	Prihvaćeno
6.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	Značenje izraza Član 2 Tačke 13,14 I 15 Definicija ne može da sadrži dvije rečenice. Ovo je inače uređeno postojećim pravilnikom i nije značajno za zakon.	Prihvaćeno
7.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	Značenje izraza Član 2 Tačku 22,Brisati, imajući u vidu da Mehanizam čistog razvoja praktično više	Prihvaćeno

		ne funkcioniraju nema potrebe da se Zakon posebno bavi ovim mehanizmom	
8.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	Značenje izraza Član 2 Tačka 36- Definicija ne može da sadrži dvije rečenice	Prihvaćeno
9.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	Značenje izraza Član 2 Tačka 49 brisati već je navedeno u tački 5	Prihvaćeno
10.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	Nadležnosti Član 4 Upravne i stručne poslove vrše i obezbjeđuju: organ državne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo), organ uprave nadležan za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Agencija), organizacija za obavljanje poslova ocjenjivanja usaglašenosti (u daljem tekstu: Akreditaciono telo CG). Akreditaciono tijelo ne vrši poslove ocjene usaglašenosti već kompetentnost organizacija za ocjenjivanje usaglašenosti.	Prihvaćeno
11.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	Nadležnosti Agencije Član 6 brisati: "pomaže pri odobrenju i provjeri projekata Mehanizma čistog razvoja"	Prihvaćeno
12.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	Nadležnosti drugih organa Član 8	Prihvaćeno

		<p>Akreditaciono tijelo Crne Gore nadležno je za akreditovanje verifikatora.</p> <p>Uprava carina vrši kontrolu uvoza i izvoza supstanci koje oštećuju ozonski omotač, alternativnih supstanci i proizvoda koji sadrže ove supstance, kao i drugih supstanci i proizvoda koji utiču ili mogu uticati na ozonski omotač i klimatske promjene, u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisima.</p>	
13.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	<p>Akreditacija verifikatora</p> <p>Član 31</p> <p>Nema potrebe i ne postoji nadležnost da Ministarstvo propisuje uslove i procedure akreditacije, to je uređeno Zakonom o akreditaciji.</p>	Prihvaćeno
14.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	<p>Emisija ugljendioksida iz novih putničkih vozila</p> <p>Član 32</p> <p>Vodič iz stava 2 ovog člana ažurira se jednom godišnje.</p>	Prihvaćeno
15.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	<p>Izveštavanje prema Konvenciji i Vladi</p> <p>Član 45</p> <p>Ministarstvo dostavlja Vladi izvještaj o realizaciji:</p> <p>1) Akcionog plana iz člana 13, uključujući postizanje kvantitavnih ciljeva iz Strategije iz člana 11;</p> <p>2) Nacionalnog plana iz člana 14;</p> <p>3) Politika i mjera.</p>	Prihvaćeno

		<p>Izveštaj iz tačke 3 stava 2 Ministarstvo priprema na osnovu izveštavanja državnih organa i organizacija iz stava 2. člana 7. o proceni efekata politika i mjera na nivo GHG iz svoje nadležnosti.</p> <p>Bliži sadržaj, format i rokovi za dostavljanje izveštaja utvrđuju se propisom Ministarstva</p>	
16.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	<p>Prekršajne odredbe Član 52 Dodati još jedan prekršaj po osnovu Direktive 1999/94/EC o emisijama CO2 iz novih putničkih vozila: 10) na mjestu prodaje odnosno iznajmljivanja novog putničkog vozila čini dostupnim informacije preko oznaka (naljepnica) na vozilima, vodiča, postera ili displeja istaknutih na mjestima prodaje i ostale promotivne literature koje mogu dovesti u zabludu potrošača u vezi potrošnje goriva i emisije CO2 i koje nisu u skladu s propisanim</p>	Prihvaćeno
17.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	<p>Verifikacija Član 58 Izveštaj iz člana 30 ovog Zakona, u prvoj godini primene Zakona mogu verifikovati pravna lica koja su u postupku dobijanja akreditacije, a verifikacija tog izveštaja je deo postupka akreditacije.</p>	Prihvaćeno

18.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	<p>Prestanak važenja Član 59 Danom početka primjene ovog zakona prestaju da važe odredbe čl. 33 do 37 Zakona o zaštiti vazduha ("Službeni list CG", br. 25/10, 40/11 i 43/15) – uskladiti sa komentarima</p>	Prihvaćeno
19.	Direktorat za životnu sredinu, Olja Kujundžić	<p>OPERATORI VAZDUHOPLOVA KOJI PODLIJEŽU ODOBRENJU NA PLAN MONITORINGA Uslovi za rad operatora vazduhoplova Član 23 Operator vazduhoplova koji ima operativnu licencu u skladu sa zakonom kojim se uređuje vazdušni saobraćaj ili koji je pripisan Crnoj Gori dužan je pratiti nivo emitovanja gasova sa efektom bašte pri vršenju svoje djelatnosti. Operator vazduhoplova dužan je da Ministarstvu dostavi Plan monitoringa emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova (u daljem tekstu: Plan monitoring vazduhoplova) nakon dobijanja operativne licence u skladu sa zakonom kojim se uređuje vazdušni saobraćaj u Crnoj Gori 60 dana prije započinjanja vazduhoplovne aktivnosti. Operator vazduhoplova koji na dan početka primjene zakona obavlja aktivnosti koje podliježu izdavanju dozvole odobrenja na plan monitoringa</p>	Prihvaćeno

		<p>dužan je da u roku od 3 mjeseca podnese Ministarstvu Plan monitoring vazduhoplova na odobrenje.</p> <p>Ministarstvo daje odobrenje na Plan monitoringa u roku od 2 mjeseca od dana prijema plana.</p> <p>Pored obaveze iz stave 1 ovog člana Operator vazduhoplova može da vrši monitoring podataka o tonskim kilometrima i putničkim kilometrima.</p> <p>Vlada propisuje vazduhoplovne aktivnosti i gasove za koje je potrebno dostaviti Plan monitoringa.</p> <p>Obavezne smjernice za izradu Plana monitoring vazduhoplova, sadržaj obrasca i potrebnu dokumentaciju koja se prilaže uz Plan monitoringa i način vođenja evidencije odobrenih planova propisuje Ministarstvo.</p> <p>Obrazac plana monitoringa vazduhoplova, obrazac izvještavanja o emisijama, obrazac plana praćenja za tonske kilometre, obrazac za izvještavanje o tonskim kilometrima i obrac o verifikaciji izvještaja o emisijama, Ministarstvo objavljuje na svojoj interenet stranici.</p>	
20.	<p>Agencija za civilno vazduhoplovstvo, Svetlana Adrović</p>	<p>Odobrenje za Operatora vazduhoplova Član 24 Ministarstvo odobrava Plan monitoringa vazduhoplova, u roku od 60 dana od</p>	<p>Neprihvaćeno Objašnjenje- Na taj način nisu definisane obaveze učesnika u procesu odobrenja, već samo Ministarstva, a cilj je bio definisati obavezu i ulogu</p>

		<p>dana podnošenja, na osnovu procjene da li je dostavljeni plan u skladu sa propisima, da li su predložene metodologije monitoringa odnosno pisane procedure ili njihovi djelovi odgovarajući i da li će operator vazduhoplova moći da obezbijedi monitoring i izvještavanje o emisijama GHG u skladu sa ovim zakonom.</p> <p>Ministarstvo donosi rješenje o odobravanju Plana monitoringa vazduhoplova</p>	<p>svakog od učesnika. Nadležnost Agencije za civilno vazduhoplovstvo je da vrši procjenu da li je dostavljeni plan u skladu sa propisima, odnosno da da stručno mišljenje prije nego Ministarstvo donese rješenje o odobravanju Plana monitoring.</p>
21.	<p>Agencija za civilno vazduhoplovstvo, Svetlana Adrović</p>	<p>PRAVILA MONITORINGA ZA OPERATORA VAZDUHOPLOVA I POSTROJENJA</p> <p>Plan monitoringa operatera</p> <p>Član 25</p> <p>Brisati- U postupku ocjene Plana monitoringa, Agencija odnosno Agencija za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore daju saglasnost na primjenu predložene metodologije i procedura</p>	<p>Prihvaćeno</p>
22.	<p>Agencija za civilno vazduhoplovstvo, Svetlana Adrović</p>	<p>Metodologija monitoringa</p> <p>Član 26</p> <p>Agencija procjenjuje opravdanost ovih navoda operatera postrojenja na način bliže propisan propisom koji donosi</p>	<p>Prihvaćeno</p>

		Ministarstvo uz saglasnost ministarstva nadležnog za vazdušni saobraćaj	
23.	Agencija za civilno vazduhoplovstvo, Svetlana Adrović	<p>IZVEŠTAJI O EMISIJAMA OPERATORA VAZDUHOPLOVA I POSTROJENJA</p> <p>Izveštavanje o emisijama operatera</p> <p>Član 28</p> <p>Operater vazduhoplova je dužan da do 1. marta tekuće godine dostavi Agenciji za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore verifikovani izvještaj o emisijama GHG sa izvještajem o verifikaciji za prethodnu kalendarsku godinu. Ministarstvo propisuje formu i sadržaj izveštaja o emisijama GHG, kao i vrstu i način i formu dostavljanja podataka i izveštaja o emisijama GHG</p>	Prihvaćeno
24.	NVO Eko-tim, Milija Čabarkapa	<p>Član 18</p> <p>Dodati dio koji propisuje obavezu pribavljanja dozvole već postojećih postrojenja</p>	Prihvaćeno
25.	NVO Eko-tim, Milija Čabarkapa	U zakonu se ne pominje sistem trgovanja emisijama CO2. U posljednjem implementacionom izvještaju Energetske zajednice WB6 u dijelu klimatskih promjena vidi se da Energetska zajednica	<p>Prihvaćeno</p> <p>Objašnjenje-odredbe zakona koje uvode obavezu izdavanja dozvole za industrijska postrojenja i avio operatere i dostavljanje izveštaja o emisijama, kao i verifikaciju i akreditaciju djelovi su direktive o</p>

		očekuje da i ETS (Emission trading system) mora biti regulisan ovim zakonom.	trgovnju emisijama, takodje u Zakon su dodati i članovi koji se odnose na trgovanje. Istovremeno, energetska zajednica nerefriše se na Direktivu o trgovanju emisijama, već isključivo na Monitoring mechanism regulation, i preporuke po pitanju Governance regulation, kroz izradu Plana za klimu i energetiku
--	--	--	--

26.	NVO Eko-tim, Milija Čabarkapa	<p>Član 22 Dodati:</p> <p>4. Ako se operater ne drži Plana za koji je dobio dozvoluo dnosno ako se praćenje emisija GHG iz postrojenja ne odvija na način propisan Planom monitoringa;</p> <p>5.Ukoliko operater ne dostavi verifikovani izvještaj o emisijama GHG – (razmotriti neki rok, nakon tog roka ukida mu se dozvola)</p>	<p>Neprihvaćeno</p> <p>Objašnjenje- Postoje razlozi zbog kojih se neko postrojenje može zatvoriti koji su u skladu sa direktivom. Ova dva slučaja su dio kaznenih odredbi, što je dovoljno za ovakav prekršaj.</p>
27.	NVO Eko-tim, Milija Čabarkapa	<p>Član 28 je nepotpun.</p> <p>Iz ovoga se može zaključiti da ukoliko operater ne dostavi verifikovan iizvještaj o emisijama GHG ili nije postupio prema zahtjevima verifikatora, operater ne snosi nikakvu odgovornost ili štetu što nije tačno.</p>	<p>Neprihvaćeno</p> <p>Objašnjenje- u članu postoji posljednji stav koji glasi: Ako operater postrojenja odnosno operater vazduhoplova ne dostavi verifikovani izvještaj, ili čiji izvještaj je ocjenjen kao nepotpun, Ministarstvo po službenoj dužnosti procjenjuje nivo emisija i verifikuje izvještaje o trošku operatera postrojenja odnosno vazduhoplova.</p>

28.	NVO Eko-tim, Milija Čabarkapa	Član 42 Dodati i definisati načine proračuna doprinosa svih sektora.	Neprihvaćeno Obrazloženje- nacini i svi ostali detalji vezani za proracun bice deo podzakonskog akta.
29.	NVO Eko-tim, Milija Čabarkapa	Član 12 Dodati i kvantitativne ciljeve za sektor saobraćaja.	Neprihvaćeno Objašnjenje- prema međunarodnim i eu metodologijama emisije iz sektora saobracaja izrazavaju se preko potrosnje goriva i podsektor su sektora energitke, drugim riječima kvanitifikacijom smanjenja emisija iz sektora energetike iste ce biti regulisane i za sektor saobraćaja.
30.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 2 Značenje izraza Popis značenja izraza u predloženom tekstu Zakona i same definicije neophodno je dodatno usaglasiti kako bi se postigla puna harmonizacija sa pravnim propisima EU koji se transponuju/harmonizuju Zakonom.	Prihvata se.
31.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 2 značenje izraza Brisati jednu od dva slična ili identična značenja izraza tj. 5 i 49	Prihvata se.
32.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 5 Potrebno je dodati nadležnosti za izradu Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana - NEKP (u koordinaciji sa Ministarstvom energetike i drugim relevantnim institucijama)	Ne prihvata se. Izrada Nacionalnog plana za klimu I energetiku je preporuka Energetske zajednice, nijedio pravni tekovine EU, stoga nemamo obavezu transpozicije I harmonizacije.

33.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 5 i član 6 Potrebno je jasnije i preciznije definisati nadležnosti najprije Ministarstva i Agencije ali i ostalih nadležnih institucija u pogledu izrade i sprovođenja obaveza iz propisa EU koji su predmet ovog Zakona	Ne prihvata se, obaveze su već detaljno razrađene u onoj mjeri u kojoj to dozvoljavaju pravni propisi EU.
34.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 6 Potrebno je dodati nadležnosti Agencije (u koordinaciji sa Ministarstvom, Ministarstvom energetike i drugim relevantnim institucijama) u dijelu izrade Nacionalnog energetskog i klimatskog plana -	Ne prihvata se. Izrada Nacionalnog plana za klimu I energetiku je preporuka Energetske zajednice, nijedio pravni tekovine EU, stoga nemamo obavezu transpozicije I harmonizacije.
35.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 7 Nacionalni savjet za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područje pruža stručnu podršku razvoju i sprovođenju nacionalne politike u oblasti klimatskih promjena, pruža doprinos u izradi i praćenju sprovođenja sektorskih strateških dokumenata u kontekstu obezbeđivanja njihove konzistentnosti sa politikom u oblasti klimatskih promjena, kao i konzistentnosti nacionalnih politika u oblasti klimatskih promjena i održivog razvoja, i efikasne realizacije mjera ublažavanja klimatskih promjena radi smanjenja gasova sa efektom staklene bašte i prilagođavanja negativnom	Ne prihvata se. Definicija nadležnosti Savjeta je preuzeta iz Odluke o osnivanje Savjeta
36.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 8 Potrebno je jasnije i preciznije definisati nadležnosti ostalih relevantnih institucija u pogledu izrade i sprovođenja obaveza iz	Ne prihvata se. Nadležnosti su definisane u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave,

		propisa EU koji su predmet teksta Zakona, kao i dodatnih nadležnosti u kontekstu obaveza u procesu izrade Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana - NEKP	dok se izrada NEKP neće priložiti zakonom jer nije u pitanju obaveza koja je dio pravne tekovine EU.
37.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Slično prethodnom komentaru koji se odnosi na nadležnosti drugih organa (Član 8), i u Članu 9 potrebno je obuhvatiti sve nadležne institucije	Ne prihvata se. Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave definisane su nadležnosti i nazivi institucija, nije neophodno kroz Zakon nabrajati sve institucije.
38.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 9 Državni organi kao i drugi propisani subjekti dužni su da dostavljaju podatke i informacije iz stava 1 u roku od 30 dana od dana kada je Ministarstvo dostavilo	Prihvata se.
39.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Definisati termin Nisko-karbonski razvoj ili ga prilagoditi sa terminom u upotrebi u crnogorskom jeziku.	Ne prihvata se. Usklađen je sa terminologijom.
40.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 10 Dokumenti razvoja	Prihvata se.
41.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 10 Politike nisko-karbonskog (naziv utvrđen u skladu sa gore navedenim komentaram) razvoja otpornog na klimatske promjene u kontekstu ovog zakona su: 1) Strategija o klimatskim promjenama I (Nacionalni energetske i klimatske plan) 2) (Dugoročna strategija razvoja sa niskim emisijama gasova staklene	Ne prihvata se. Termin nisko-karbonski razvoj je uskladu sa crnogorskim jeziku. Za NEKP je pojašnjeno gore.

		<p>bašte (definicija koja se koristi u Pariskom sporazumu) ili Dugoročna strategija razvoja sa niskim emisijama (termin koji je blago širi i podrazumijeva i druge emisije osim GHG))</p> <p>2) Akcioni plan za klimatske promjene niskokarbonski razvoj;</p> <p>3) Nacionalni plan prilagođavanja klimatskim promjenama .</p>	
42.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 11 Strategija o klimatskim promjenama i niskokarbonskom razvoju	<p>Ne prihvata se.</p> <p>Vlada je donijela metodologiju razvijanja politika i praćenja izrade strateških dokumenta tako da se izrada nacionalnih dokumenta mora uskladiti sa pomenutom metodologijom.</p>
43.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 13 Potrebno je objediniti ovaj dokument u NEKP	<p>Ne prihvata se.</p> <p>Izrada NEKP se neće definisati Zakonom, kao što je već navedeno. Takođe, rok za AP je usklađen sa Metodologijom razvijanja politika izrade i praćenja strateških dokumenata.</p>
44.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 15 Potrebno je dokument usaglasiti, prije svega izvještajne periode sa obavezama iz EU propisa i međunarodnih obaveza (Pariski sporazum)	<p>Ne prihvata se jer nije navedeno konkretno na koje se rokove odnosi.</p>
45.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Član 16 Projekcije nivoa (emisije ili emisija) GHG)	<p>Prihvata se.</p>

46.	<p>Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena</p>	<p>Član 16 I član 17 Potrebno je preciznije definisati da se radi o GHG gasovima, kao i uskladiti ostale elemente u skladu sa EU propisom iz ove oblasti. Dodatno, zbog nedostajućih kapaciteta u ovoj oblasti, potrebno je predvidjeti da izradu projekcija može raditi i drugi javni ili privatni entiteti kojem bi Potrebno je preciznije definisanje pojmova i rokova u skladu sa EU propisima iz ove oblasti kao i ponuditi rješenje za nedostatak kapaciteta, koje zbog specifičnosti oblasti nije lako nadomjestiti u kratkom roku. Takođe potrebna je konsolidacija članova 17 i 44 Zakona.</p> <p>7</p> <p>Ministarstvo povjerilo tu obavezu, uz prethodno ispunjenje propisanih uslova. Takođe, treba razmisliti i o omogućavanju izvršenja ovih poslova i kompanijama iz zemalja EU, takođe uz prethodno definisane uslove. Dodatno, ako se prihvati sugestija o izradi NEKP, potrebno je ovaj izvještaj uskladiti sa zahtjevima tog dokumenta. Pitanje (izvještavanje o projekcijama) se tretira na još jednom mjestu u zakonu – Član 44</p>	<p>Prihvata se.</p>
47.	<p>Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena</p>	<p>Članove 18 do 31 je potrebno preciznije i potpunije usaglasiti sa propisima EU u oblasti trgovanja emisijama, uključujući</p>	<p>Ne prihvata se.</p>

		implementacione propise. Dodatno, u okviru Verifikacije izvještaja, Članom 30 (i dodatno Članom 58), potrebno je predvidjeti da verifikaciju, osim domaćeg pravnog lica, može obavljati i pravni subjekt koji je akreditovan u nekoj od zemalja EU, uz zadovoljenje uslova koje propiše Ministarstvo	Imamo Akredationo tijelo za akreditaciju verifikatora.
48.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Potrebno je uključiti i ostale EU pravne propise iz oblasti emisija CO2 iz drumskog saobraćaja	Prihvata se.
49.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Članove 41 do 46 je potrebno preciznije i potpunije usaglasiti sa propisima EU u oblasti monitoringa i izvještavanja o GHG. Dodatno, ako se prihvati sugestija o izradi NEKP, potrebno je ovu oblast uskladiti .	Prihvata se dio koji se odnosi na oblast monitoring i izvještavanja GHG.
50.	Djordje Vulikić, konsultant u oblasti klimatskih promjena	Rok za donošenje propisa za sprovođenje ovog Zakona treba biti duži od 6 mjeseci.	Ne prihvata se. Rok je postavljen u skladu sa obavezama utvrđenim pregovaračkom pozicijom za Poglavlje 27 kao NEAS-om.
51.	NVO Green Home	Član 1 Ovim zakonom uređuje se sitem politika i mjera kojima će se doprinijeti smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu GHG) i njihovom ograničenju, prilagođavanju izmijenjenim uslovima, monitoringu, evaluaciji i kažnjavanju.	Prihvata se.

		Ovim zakonom uređuje se i donošenje Strategije niskokarbonskog razvoja	
52.	NVO Green Home	Član 2, stav 3 bazna godina	Prihvata se.
53.	NVO Green Home	Član 2, stav 9 Geološka formacija	Prihvata se.
54.	NVO Green Home	Član 2, stav 12 Zainteresovana javnost, dva puta se obilježava	Prihvata se.
55.	NVO Green Home	Član 2, stav 13 Zvanična potrošnja goriva	Prihvata se.
56.	NVO Green Home	Član 2, stav 14 Zvanične specifične emisije CO2	Prihvata se.
57.	NVO Green Home	Član 2, stav 15 Zvanični podatak o specifičnim emisijama zagađujućih materija u vazduhu - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
58.	NVO Green Home	Član 2, stav 16 Izvor emisije iz postrojenja - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Ne prihvata se Definiše da ne mora biti emisija iz cijelog, već iz dijela postrojenja.
59.	NVO Green Home	Član 2, stav 19 Konvencija - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
60.	NVO Green Home	Član 2, stav 20 Konzervativna procena - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Ne prihvata se. Termin se koristi i u članu 28.

61.	NVO Green Home	21 Marka - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
62.	NVO Green Home	Član 2, stav 24Montrealski protocol - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
63.	NVO Green Home	Član 2, stav 27 Oznaka o potrošnji goriva - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
64.	NVO Green Home	Član 2, stav 30 Operater skladištenja - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
65.	NVO Green Home	Član 2, stav 32 Podaci o aktivnostima - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
66.	NVO Green Home	Član 2, stav 36 Potvrda o saobraznosti - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.

67.	NVO Green Home	Član 2, stav 37 Prekursori ozona - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
68.	NVO Green Home	Član 2 stav 39 Prodajno mesto - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
69.	NVO Green Home	Član 2 stav 45 Rezervoar GHG - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
70.	NVO Green Home	Član 2, stav 46 Servisiranje - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.
71.	NVO Green Home	Član 2 član 48 Tip, varijanta i verzija - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	Prihvata se.

72.	NVO Green Home	Član 2, stav 50 Tonski kilometer - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	<p>Ne prihvata se.</p> <p>Izraz se dalje koristi u Izvještajima o tonskim kilometrima.</p>
73.	NVO Green Home	Član 2, stav 51 Uklanjanje putem ponora - Dato je objašnjenje iako se ovaj izraz ne pominje nigdje u kasnijem tekstu zakona	<p>Prihvata se.</p>
74.	NVO Green Home	Član 2 stav 52 Šuma –treba provjeriti da li je ovaj izraz dobro objašnjen	<p>Ne prihvata se.</p> <p>Termin je preuzet iz LULUFC regulative.</p>
75.	NVO Green Home	Član 13 Strategija se priprema na period od 10 godina a akcioni plan se pravi na 2 godine. Mišljenja smo da bi trebalo imati i dugoročni akcioni plan za period od 10 godina tj. period koji obuhvata period trajanja Strategije	<p>Ne prihvata se.</p> <p>Usklađeno je sa Metodologijom izrade i praćenja strateških dokumenata koju je donijela Vlada CG.</p>

76.	NVO Green Home	Član 13 Specifične mjere i politike za postizanje ciljeva Strategije sa procjenom troškova i izvorima finansiranja	Prihvata se.
77.	NVO Green Home	Član 13 Predlažemo da se u okviru ovog člana dodaju i vremenski rokovi, metode, indikatori i učestalost izvještavanja	Ne prihvata se. Rokovi će biti dio Akcionog plana za svaku pojedinačnu politiku i mjeru.
78.	NVO Green Home	Član 13 Predlažemo da se u okviru ovog člana dodaju i metode i učestalost izvještavanja o ostvarenju Akcionog plana.	Ne prihvata se. Rokovi će biti dio Akcionog plana za svaku pojedinačnu politiku i mjeru.
79.	NVO Green Home	Član 13 U ovom članu stoji da Akcioni plan donosi Vlada, mišljenja smo da bi bilo pravilnije, usvaja Vlada	Prihvata se.
80.	NVO Green Home	Član 13 Predlažemo da se u okviru ovog člana doda i mogućnost da se Akcioni plan ažurira i da se naznači da će se od nadležnih institucija tražiti odgovarajuće informacije i vremenski rok za dostavljanje tih informacija	Ne prihvata se. Metodologijom za izradu i praćenje strateških dokumenata već je utrđen rok za reviziju AP.

81.	NVO Green Home	<p>Novi član Smatramo da bi bilo korisno uvesti i novi član ovog zakona koji bi se fokusirao na dozvoljene emisije GHG iz izvora na nacionalnom nivou za emisije GHG iz sektora i kategorija u kojima dolazi do sagorijevanja goriva, industrijskih procesa i upotrebe proizvoda, poljoprivrede, otpada....</p> <p>Pogledati Čl 11 Zakona o klimatskim promjenama (Srbija)</p>	<p>Ne prihvata se.</p> <p>Ne odnosi se na direktnu transpoziciju pravne tekovine EU.</p>
82.	NVO Green Home	<p>Član 14 Ministarstvo priprema Nacionalni plan prilagođavanja klimatskim promjenama (Nacionalni plan) u cilju identifikacije uticaja klimatskih promjena na sektore i sisteme, kao i potreba i mogućnosti za prilagođavanje. Po našem mišljenju ovdje treba dodati i mogućnosti za smanjenje negativnih posledica</p>	<p>Ne prihvata se.</p> <p>Mjerama adaptacije se zapravo pokrivaju negativne posljedice.</p>
83.	NVO Green Home	<p>Član 15 Strategija i nacionalni plan se donose na 10 godina, Akcioni plan se pravi na 2 godine, Izvjestaji drugih organa na svake 4 godine a izvjestaj za Vladu na 5. Kako ce drugi organi da prave svoj planove, jedino na dvije godine jer moraju pratiti Akcioni plan,</p>	<p>Ne prihvata se.</p> <p>Rokovi su usklađeni sa metodologijom izrade i praćenja strateških dokumenata koju je usvojila Vlada.</p>

		<p>samim tim bi i izvjestaj trebao ici na dvije godine (ka Ministarstvu). Ne smatramo da su ovi rokovi dobri. Mozda je bolje da Akcioni plan bude na 5 godina i da postoji mogućnost njihove revizije.</p>	
84.	NVO Green Home	<p>Član 1 Nije jasno zasto su Zakonom obuhvaceni samo ovi sektori? Potrebno je obuhvatiti sve sektore koji doprinose emisiji GHG.</p> <p>Vezano za ovaj Član -Zakon ne uređuje pravila računanja nivoa emisija gasova sa efektom staklene baste, nego prije propisuje obaveze Ministarstvu o definisanju načana proračuna emisija, procedure, kontrole podataka I td.</p>	<p>Ne prihvata se.</p> <p>Navodi se da se posebno reguliše, a iz preostalog dijela Zakona jasno je da se ne reguliše samo ovaj sektor.</p> <p>Takođe, Zakon ne može da uređuje pravila računanja nivoa emisija GHG.</p>
85.	NVO Green Home	<p>Član 18 Podjednako je važno da I već postojeća postrojenja koja emituju GHG imaju obavezu pribavljanja dozvole.</p>	<p>Prihvata se.</p>

86.	NVO Green Home	Član 22 Operater se mora pridržavati Plana monitoringa I praćenja emisija GHG za koju je dobio dozvolu.	Prihvata se.
87.	NVO Green Home	Član 25 Nije jasno da li je obaveza monitoringa definisana samo za avio operatera I operatera postrojenja obzirom da se samo njihove obaveze bliže definišu ovim zakonom?	Ne prihvata se. Obaveze su definisane za avio operatere i industrijska postrojenja po pitanju monitoringa od značaja za sistem trgovine emisijama ghg, a u skladu sa eu direktivom o trgovini emisijama GHG.
88.	NVO Green Home	Član 32 Nije jasno zašto informacije neće biti dostupne za već korišćena vozila.	Ne prihvata se. Odredbe su unesen u skladu sa relevantnim EU zakonodavstvom.
89.	Tatjana Boljević, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine	Član 2 stav 24 Montrealski Protokol je Protokol iz 1987 godine o spstancama koje oštećuju ozonski omotač	Prihvata se.
90.	Tatjana Boljević, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine	Član 2 stav Fluorovani gasovi sa efektom staklene baste su fluoro ugljovodonici, perfluorougljenici I sumporheksafluorid i/ili njihove mješavine čiji je potencij loštećenja	Prihvata se.

		ozonskog omotača jednak nuli, ali doprinose globalnom zagrijavanju I treba ih kontrolisati	
91.	Tatjana Boljević, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine	Član 2 stav 45 Supstance koje oštećuju ozonski omotač su supstance koje se kontrolišu u skladu sa Montrealskim protokolom bilo da su same ili u mješavini, iz prve prerade, prikupljenje, obnovljene ili obrađene, uključujući njihove izomere	Prihvata se.
92.	Tatjana Boljević, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine	Član 6 Treba dodati I planove za ODS	Prihvata se.
93.	Tatjana Boljević, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine	Član 8 nadležnost Uprave carina bi trebala da I dalje ostane kroz Zakon o zaštiti vazduha	Prihvata se.
94.	Tatjana Boljević, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine	Član 36 Ova obaveza je propisana Zakonom o životnoj sredini za supstance koje oštećuju ozonski omotač. Kako je u međuvremenu donijeta Odluka o osnivanju Ekofonda, trebalo bi da se ova obaveza uvede I za fluorovane gasove sa efektom staklene bašte.	Ne prihvata se. Nije moguće Zakonom utvrditi za koje namjene će se naknada koristiti.
95.	UNDP, Snežana Dragojević	Član 1	Prihvaćeno

		Kako uvod definise predmet uređivanja, možda bi čak dva zadnja stava prvog člana mogli izbrisati.	
96.	UNDP, Snežana Dragojević	Član 2, tačka 52 Provjeriti koju definiciju suma koristi GHG inventar i Nacionalna inventura šuma (da li koriste definiciju FAO).	Prihvaćeno
97.	UNDP, Snežana Dragojević	Član 4 prijedlog da stoji samo "Smanjenje ..." – brisati "efikasnost"	Prihvaćeno
98.	UNDP, Snežana Dragojević	Član 5 .. navedeno je- uključujući i saradnju sa Evropskom komisijom i razmjenu podataka u oblasti klimatskih promjena, izuzev onih iz Sistema GHG inventara.-ovaj dio predlažem da se izbriše ili ako navodi posebno EK onda treba uključiti i Sekretarijat UNFCCC.	Prihvaćeno
99.	UNDP, Snežana Dragojević	Član 6 Možda prije s Evropskom agencijom za životnu sredinu (kroz izvjestaj o stanju životne sredine)?	Prihvaćeno
100.	UNDP, Snežana Dragojević	Član 9 Sadržaj i način dostavljanja podataka organa iz stave 1 ovog člana propisuje Vlada	Prihvaćeno
101.	UNDP, Snežana Dragojević	Član 17 Da li Ministarstvo prvo izvjestaj šalje Vladi (ne Evropskoj komisiji)? Na osnovu čega je stavljen ovaj datum?	Neprihvaćeno Datum je u skladu sa rokovima iz MMR regulative 525/2013

102.	UNDP, Snežana Dragojević	<p>Član 26</p> <p>Definisati o kojoj metodologiji se radi</p>	<p>Neprihvaćeno</p> <p>Objašnjenje- Radi se metodologiji monitoring emisija GHG na osnovu odobrenog Plana monitoringa u skladu sa predhodnim članom.</p>
103.	UNDP, Snežana Dragojević	<p>Član 41</p> <p>Posto se radi o egzaktnim proračunima, možda bolje staviti “proračun” umjesto “procjena”</p> <p>Izbrisati “propisanim” istaviti “izvještavanje o antropogenim emisijama GHG I uklanjanju putem ponora, u skladu sa metodologijom IPCC</p>	<p>Prihvaćeno</p>
104.	UNDP, Snežana Dragojević	<p>Član 42 Zasto se posebno isticu ovi sektori korišćenja zemljišta, prenamjene zemljišta I šumarstvo</p> <p>Za izvjestaje pod 6. Sadržaj i rokove za izradu I dostavljanje izvjestaja propisuje UNFCCC.</p> <p>Na sta se misli pod “rokovi za dostavljanje odgovora”?</p>	<p>Ne prihvata se.</p> <p>Uredba (EU) 2018/841 Evropskog parlamenta i Savjeta od 30. maja 2018. o uključivanju emisija i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte iz korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva u klimatskom i energetskom okviru do 2030. godine i izmjeni Uredbe (EU)) Br. 525/2013 i Odluka br. 529/2013 / EU, uključuje ovaj sektor.</p>
105.	UNDP, Snežana Dragojević	<p>Član 45</p>	<p>Prihvaćeno</p>

		Nacionaln iizveštaj o inventaru GHG I Izvjestaj o stanju zivotne sredine donosiVlada.	
--	--	---	--

Mjesto i datum sačinjavanja izvještaja:

Podgorica, 28. decembar 2018. godine

Generalni direktor Direktorata za mediteranske poslove I klimatske promjene

Ešef Husić